פסק-דין בעניין
היועץ המשפטי למדינת ישראל
נגד יוסף זערור

1) התביעה הכללית מאשימה את הנאשם בעבירות על הסעיפים 180 ו־152(1)(ג), פח"פ והתבררו העובדות הבאות: דיזי מרימה עלתה ארצה בשנת 1951 מעירק יחד עם הוריה, אחיה ואחיותיה. היא נרשמה בתעודת הזהות ובתעודת העליה של אביה, ובשתי התעודות מיפיעה השנה 1938 כשנת הולדתה. שנה זו נכנסה למסמכים הללו על סמך דברי אביה, בלי כל בדיקה או הוכחה נוספת.

המשפחה גרה במעברת נהריה ולשם בא הנאשם, שהכירה עוד מעירק, בקשרים אתה, והוחלט בין הנאשם לבין הורי דיזי שהנאשם ישא את דיזי לאשה. בשנת 1952 נערך

כאשר לא קויים הסכם הקניה —

טקס של אירושין, בי שם הנאשם טבעת על אצבעה של דיזי.

דיזי אומרת שלא רצתה להנשא לנאשם, אולם הוריה וגם הנאשם לחצו עליה. לחץ זה לא היה פיתוי בדברים בלבד, אלא היה מלווה לפעמים בחיזוק בכוח הזרוע.

לבסוף הסכימה דיזי להנשא לנאשם, ונקבע בין הנאשם לבין הורי דיזי שהחתונה תתקיים בנובמבר 1953 (לאחר שנה וחצי של אירושין) בקסטינה, בבית אחותו של הנאשם. וכן, נקבע שהנאשם ישלם להורי דיזי מוהר בסך 200 ל"י.

2) קישי אחד עמד בדרך ביצוע הנישואין: לפי הגיירות היתה דיזי בסוף 1953 בת לא יותר מ־15 שנים.

לכן היה ברור גם לנאשם וגם להורי דיזי שהטקס הרשמי בפני הרבנות לא יוכל להתקיים, ולא כל־כך ברור מה נקבע ביניהם במובן זה: או סתם לחכות עד שדיזי תהיה לפי הגיירות בת 17; או לבקש את תיקון הגיל של דיזי, או (וסברה זו הופיעה פתאום בעדותו של הנאשם בפני, ומפתיעה אפילו את סניגורו) לפנות לרבנות כאשר דיזי כבר תהיה בהריון — ובזה הכוונה כנראה לס' 5(א), חוק גיל נישואין, לפיו ביה"מ המחוזי יכול להרשות במקרה זה עריכת נישואין לפני שהגיעה הגערה לגיל 17.

העיקר: תשרום המוהר

מכל מקום נערך ביום 15.11.53 בקסטינה, ביום ובמקום המיועדים לחתונה, מסמך (מוצג ת/4) האומר: „אני (הנאשם) מצהיר בזה שאני מתחתן היום עם... דיזי... היות ויש טעות בגילה של הנ"ל, רשות הרבנות לא מרשה לנו להתחתן כל עוד שהגיל שלה לא מתוקן ולזאת אני מוכן ומזומן לכתוב לה את הכתובה הרשמית... בכל זמן שרשות הרבנים מרשה בזה ובכל עת שאני אסרב לכתוב את הכתובה על עצמי, אהיה מוכן לשלם לאב הבחורה את הסכום (של אלף לירות)." הנוסח הזה נתתם בידי הנאשם, וניסף לכך חתם אבי הבחורה על הנוסח הבא: „היות (ובתי) נשואה (לנאשם) אני מרשה בזה ומחכה לרשות הרבנים לכתוב את הכתובה על פי הדת אחרי שנוכל לתקן את הגיל."

המוהר של 200 ל"י לא שולם עד עריכת הטקס בקסטינה ביום 15.11.53, והיות ואבי הילדה לא רצה להפרד ממנה ולמסור אותה לידי הנאשם, מבלי לבטח את עצמו, לכן נתן הנאשם מעבר למוצג ת/4 על התחייבות זו: „(הנ"ל) קיבלתי (מאביה של דיזי) סך 200 ל"י בעד סחורה חפשית ובזה אני חותם ומתחייב לשלם אותה עד תאריך 15.1.54." התחייבות זו נושאת תאריך 15.12.53, אולם הנאשם אמר במשטרה שגם היא נכתבה ונחתמה, ביום טקס החתונה, וזה מתקבל על הדעת. כי להורי דיזי היה הסכום של 200 ל"י דבר חשוב, ואולי הדבר העיקרי, ואני בטוח שלא היו מוסרים את דיזי בידי הנאשם בלי התחייביותו לשלם סכום זה תמורת „סחורה חפשית" שקיבל מאת אבי דיזי.

3) מה קרה ב־15.11.53 בקסטינה?

לפני צריכה של אחות הנאשם התאספו קרובים וידידים ושכנים. מטעם דיזי היו ניכחים אמה ואחותה הבכירה, ומטעם הנאשם אחותו. רב לא היה נוכח, ולא הוקמה חופה. אולם דיזי היתה לבושה בבגדי חתונה שנקנו לה מכספי הנאשם. את הטבעת שענד לה הנאשם בשעת האירושין, לקח ממנה הנאשם כבר מקודם, וביום זה שם הנאשם שוב טבעת זו באצבע של דיזי, וזה היה חלק של הטקס שנערך באותה שעה.

המנצח על הטקס היה איש, ששמו לא נזכר ע"י אחד העדים, בגיל של כ־50 שנה, והוא אמר ברכות ונתן לזוג לשתות יין. בחקירה הראשית העידה דיזי, שהנאשם לא אמר כלום בשעה שענד לה את הטבעת. אולם בחקירה הנגדית אמרה: „הנאשם אמר לי משהו לפני ששם את הטבעת, ואינני יודעת מה אמר. לא שמתי לב אם הבחור (בגיל 50) אמר את הדברים, שאמר הנאשם, לפני שהנאשם אמר אותם."

אדם בן 50 קידש את הזוג

אחותו של הנאשם העידה שלא שמה לב למה שקרה בשעה שהיו נאספים שם כל האנשים. אולם בכל זאת ראתה איש אשר עשה ברכה על יין. עד נוסף שהיה נוכח בשעת הטקס, אליהו סלים, העיד: „שמעתי שהנאשם אמר שהוא מקדש אותה בטבעת. נדמה לי, אולם אינני בטוח, שהאיש אשר חיבש במעברה, קרא את הברכה... הגשתי שתיות ואוכל ובשעת ההגשה שמעתי ברכה."

העד האחרון שהיה נוכח בשעת הטקס היה הנאשם בעצמו והוא העיד: „בקסטינה היה איש בגיל של 45—50 שנים והוא לקח יין וקידש ושתינו אני ביחד עם דיזי. ואני נתתי את היין לדיזי והיא שתתה. ואני אמרתי ברכה. אני שמתי את הטבעת לידה של דיזי ברשות האיש ההוא. בשעה שאני שמתי את הטבעת לידה, ברכתי ברכה."

4) לאחר מכן נכנסו דיזי והנאשם לחדר, בשעה שה־קרובים והאורחים נשארו בחוץ ולאחר שגם אמה של דיזי וגם אחותו של הנאשם ציידו את דיזי בסמרטוט. בחדר אמר הנאשם לדיזי שעכשיו היא כבר אשתו ובעל אותה. את ההמשך מתארת דיזי במלים אלו: „אני נשארתי בחדר. אחותי ואחותו נכנסו לחדר ונתתי להם את הסמרטוט מסקנה זו, והיא הודעותיו של הנאשם במשטרה, בה אמר שלא התחתן עם דיזי כדת משה וישראל, ובעדותו בפני לא הסביר את דבריו אלה. אולם אינני מיחס ערך לביטוי זה בו השתמש הנאשם במשטרה לאור דבריהם של יתר העדים שהשתתפו בחתונה בקסטינה. קבלתי את הרושם שהנאשם איננו יודע תמיד את משמעות הדברים שהוא מביע, ומושגיו הם די פרימיטיביים.

אינני יודע בדיוק מה הן המלים שנאמרו בשעת ענידת הטבעת בקסטינה, אולם המלים נאמרו בנוכחות קהל רב, ויש הנחה שנאמרה הפורמולה המקובלת. בעצם אין השמוש בפורמולה המקובלת מכריע, והעיקר הוא שענידת הטבעת נעשית במסבות שנראה לעין שהיא נעשית לצרכי קידושין, ולאחר שהנוכחים עסקו בעניני קידושין. הדבר הזה היה ברור לעין, כי לא נערך טקס סודי, אלא התאספו הקרובים והידידים והשכנים בכדי לחוג את החתונה.

6) נכון שלגמר הנישואין דרושה גם כניסה לחופה, וחופה במובן הצר של המלה לא היתה. אולם המובן הרחב של „חופה" הוא: יציאת האשה מרשות אביה או מרשות עצמה, וכניסתה לרשות האיש לשם נשואין, ולשם כך מתיחדים חתן וכלה אחרי הקידושין. אין לי כל ספק שהתקיימה „התיחדות" זו במקרה דנן, ושדיזי נכנסה לרשות בעלה לשם נשואין, ומסקנתי היא שדיזי נשואה לנאשם ונחשבה כנשואה, לו לכל דבר.

התוצאה היא שגם במובן סוביקטיבי וגם במובן אוביקטיבי אינם מקוימים התנאים של הס' 180, פח"פ, ויש לזכות את הנאשם מאשמה זו.

מינהגים ומושגים של העליות החדשות

7) אם דיזי נחשבת כנשואה לנאשם לכל דבר, אזי היחסים המיניים בין הנאשם לבין דיזי לא היו בלתי חוקיים, אפילו לא היתה דיזי ב־15.11.53 בת 16. אולם יתר על כן ספק בלבי, אם היתה דיזי בתאריך ההוא למטה מגיל 16.

לפי גיירותיה, נולדה דיזי בשנת 1938, ולכן באפן תיאורטי אפשרי — במקרה שהגיירות מראים את שנת הלידה הנכונה — שנולדה ב־1.1.38, ואם כך, היתה ב־15.11.53 בת 16 פחות הדש וחצי. ביום 25.1.54 קבע המומחה ד"ר מוזס שהיא „בת 15 שנה בערך". דיזי עצמה העידה שבכפר ענה, היינו זמן קצר אחרי החתונה, אמרה לנאשם שהיא בת 16. איש לא העיד על תאריך לידה מדויק, ולכן אני חייב לקחת בחשבון את התאריכים הנוחים ביותר לנאשם.

מכל מקום נראה לי, שהנאשם הוכיח במדה מספיקה את ההגנה לפי התנאי אשר בס' 152(1), פח"פ.

התוצאה היא שיש לזכות את הנאשם גם מהאשמה לפי הפרט השני של כתב האישום.*

8) קבעתי לעיל שהנאשם נשא את דיזי במלוא מובן המלה. אפילו טעיתי בכך, קבעתי מכל מקום שהנאשם קידש את דיזי, והסעיף הנ"ל איננו דורש יותר, לאור ההגדרה של „נשואין" בסעיף 1 של החוק הנ"ל, (אומר: „המקדש והנושא").

אין כל ספק שכוונת הנאשם (וגם כוונת הורי דיזי) היתה לעקוף על חוק גיל הנישואין, ורק לשם כך בחרו בדרך בה הלכו למעשה, ואין לי כל ספק בכוונתו הזדונית של הנאשם.

.. הפרשה כולה מגלה מנהגים ומושגים שאינם לתפארת מדינתנו, אולם יש להבינם מתוך ההוי והרקע של העליות החדשות. שאלה אחרת שאלתי את עצמי במשך הדיון. ואותה אני שואל גם היום: מדוע דינו של הנאשם — אשר כפי שאני מאמין לו, רצה לשאת את דיזי נישואי אמת ואשר גם היום רוצה בה — יותר חמור מאשר דינם של הורי דיזי, אשר הכריחו את דיזי נגד רצונה להנשא לנאשם, ועשו זאת רק בגלל המוהר של 200 ל"י ואשר גילו את כל פשעיו של הנאשם רק כאשר הלז לא עמד בהבטחתו?

יוסף זערור — הנאשם שזוכה

— הואשם הבעל באונס והונאה

שהיה עליו קצת דם, והן לקחו אותו על מנת להראות אותו לאנשים בחדר הסמוך. לבשתי כתונת לילה וישבתי בחדר עם הבחורות והזקנות."

יתר האורחים שמחו וחגגו עד הבוקר.

למחרת עברה דיזי עם הנאשם למקום מגוריו בכפר ענה וזמן קצר חיו שם כבעל ואשה.

סיף הסיפור אינו חשוב לצרכי משפט זה, אולם ברור שהורי דיזי לקחו אותה בחזרה משום שהנאשם לא שילם את המוהר בסך 200 ל"י, או כל חלק ממנו, והמשפט הנוכחי הוא תוצאה ישירה של אי־תשלום המוהר.

יש זוכות את הנאשם

שאלתי את הנאשם, במשך עדותו, באיזה אור הוא ריאה את יחסו לדיזי והיא ענה: „אני נשוי עם דיזי, ודיזי היא שלי, ואני רוצה אותה." הנאשם לא עשה עלי אמנם רושם של איש דובר אמת בכל דבריו, ובחלק מהם אני מאמין ששיקר, אולם את דבריו הנ"ל אני מאמין.

5) מכל מה שנעשה לפני קסטינה ובקסטינה אין אני יכול אלא להגיע לידי מסקנה אחת בלבד, והיא, שהנאשם ודיזי והוריה התכוונו לכך שבקסטינה הנאשם ודיזי יכנסו לברית נישואין. וכן השתכנעתי שבקסטינה נערכו קידושין בין הנאשם לבין דיזי, ואין כבר להפריד ביניהם אלא על־ידי גט פיטורין.

בכל חומר ההוכחות, בעצם, רק נקודה אחת אשר סותרת לאור כל הנ"ל, ועקב סמכויותי לפי ס' 52, פק' השפיטה ע"מ כתב אישום, אני מרשיע את הנאשם בעבירה על ס' 2 של חוק גיל הנשואין תש"י — 1950, ואני מזכה אותו מכל יתר האשמות המיוחסות לו.

גזר הדין

בענין דנן מוטל על בית המשפט לא רק תפקיד מעניש, אלא גם תכקיד מחנך, ועליו לדאוג שגם שכבות אשר זרים לקן מושגים תרבותיים, שאנו חושבים אותם לאלמנטריים, יסתגלו למושגים אלה.

לכן מצד אחד העונש איננו יכול להיות קל, אולם מצד שני אינני חושב שיש להטיל על הנאשם עונש של מאסר, מבלי לתת לו את האפשרות להראות שהוא מסוגל להסתגל לחיים חברתיים לפי מושגי רוב האוכלוסיה.

לאור כל זה, אני מטיל על הנאשם עונש של 3 חדשים מאסר על תנאי, והתנאי הוא שהנאשם לא יצרה את עונשו זה, אלא אם כן שבמשך תקופה של שנתיים מהיום יעבור על עבירה מסוג פשע או על עוון שהוא עבירה נגד הסדר הציבורי, ויובא לדין על עבירה זו במשך התקופה הנ"ל של שנתיים או לאחר מכן.

כמו כן אני מטיל על הנאשם קנס של 100 ל"י או במקרה של אי־תשלום 6 שבועות מאסר.

---

* בעילת ילדה פחות מבת 16, שלא כחוק.